

18è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY BANYOLES

1a sortida – diumenge, 13 d'octubre de 2019

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

---

RUTA DE SOL IXENT DE BANYOLES.

Font de la plaça dels estudis. Font de la placeta d'en Ges. Font de les ànimes. Creu del terme de can Teixidor. Font del noguer. Pont de les lloses. Font i pont de les arcades. Turó del Serrat del Gall. Font de la Rajoleria. Bosc de can Puig. Can Puig de la Bellacasa. Font i rentador de can Puig. Placeta de sant Abdó i Senén. Molí de can Boada. Creu de can Trull. Can Trull Vell.

Font de les ànimes. s. XIX. Font encarada vers el carrer Sant Martíà a un nivell més baix de l'actual carrer i accessible gràcies a una escala. L'escala de pedra d'obra recent permet arribar fins a una terrassa inferior delimitada per bancs de pedra de travertí i enllosat del mateix material. El cos central té una coberta a dues aigües. Al bell mig del frontal de la font es troba un antic escut de Banyoles amb les quatre barres gravades en un bloc de pedra sorrenca. Dessota hi ha la data de 1800. Una pica rectangular al fons de la font recull l'aigua de l'aixeta moderna. La font de les Ànimes, coneguda i venerada en temps passats a Banyoles va caure en l'oblit fins a l'any 1983, quan fou redescoberta sota el nivell del carrer Sant Martíà. La data gravada de 1800 podria correspondre a l'any de construcció o reforma de la deu. Per contra, A.M. Rigau identificà la data com la finalització de les obres de reparació de la "mina" de la Rajoleria (1799-1800). La curiosa toponímia de la font de les Ànimes deu el seu nom a l'antic cementiri de Banyoles que es trobava fora muralles, a l'actual emplaçament de l'escorxador, l'anomenat "cementiri vell". Davant de la font s'hi trobava el mateix portal d'entrada del cementiri. Era costum popular després d'enterrar els difunts, aturar-se a la font a berenar.

Font i pont de les Arcades. s. XIX. Aquesta font és ubicada en un marge de la riera de Canaleta, unida al pont del mateix nom. S'hi accedeix per uns graons d'obra. En la paret de pedra aixecada sobre el llit de la riera hi ha dos brocs metàl·lics amb les seves respectives piques de pedra. S'observen restauracions i reformes modernes, que trenquen l'harmonia del conjunt. L'any 1810 els francesos van construir un aqüeducte en el paratge de les Arcades, per portar aigua a la vila de Banyoles, l'anomenat "aqüeducte de les Arcades". La notícia ens ve donada per l'historiador local P. Alsius a principis del s. XX, quan aquest ja fou substituït per una canonada de ferro colat.

De fet, es fa difícil de determinar si la font o l'actual pont foren obra dels francesos quan la inscripció col·locada en el pont indica l'any 1870. Possiblement el pont el féu construir l'alcalde Martíà Morgat a petició del propietari del mas Palau, que necessitava accedir a la casa de les Arcades amb carro. L'aigua de la font és recollida del Pouet, a sota del veïnat del mas Usall del Bosc. El topònim "Arcades", però, podria tenir un origen més antic. Segons el Dr. Mascaró, des del s. XVII, l'aigua de Banyoles fou transportada des de les Arcades.

Can Puig de la Bellacasa / Consell Comarcal del Pla de l'estany.

Masia fortificada s. XIV- XIX, de planta trapezoïdal, coberta a quatre vessants i cos adossat a ponent amb galeria porticada. Consta de tres plantes. La façana principal conserva elements decoratius originaris: la porta d'arc de mig punt de dovelles de travertí i tres finestres geminades d'estil gòtic d'arquets trilobulats i impostes decorades amb roselles. A la façana a més hi ha altres obertures: la porta de llinda monolítica de pedra, lleugerament arquejada, molt similar a les de les masoveries, i les espitlleres de la segona planta. La façana de llevant té diverses finestres

de llinda i hi destaquen els seus contraforts. La façana nord evidencia un gran nombre d'espitlleres alineades. La façana de ponent és un cos afegit format per una doble galeria. Les masoveries es troben distribuïdes en dues ales davant l'era i formen un conjunt molt homogeni. Són totes elles cases en filera a dos vessants. Les façanes tenen finestres rectangulars i portes de llinda monolítica arquejada amb arc de descàrrega d'obra. En la façana posterior hi ha diverses espitlleres i diversos contraforts de reforç.

El cognom Puig de la Bellacasa apareix citat vers l'any 1300 a la vila de Banyoles. Tot i això, la documentació més abundosa sobre la família es concentra als s. XVII i XVIII. Durant la Guerra Gran (1793-1795) els germans Benet, Josep i Narcís Puig de la Bellacasa foren aferrissats defensors de la lluita contra els francesos. S'ha de tenir en compte que en aquest moment els Puig de la Bellacasa eren grans terratinents de Banyoles, conjuntament amb famílies com els Coromina o d'Ameller. Després de la destrucció del fort de Sant Martíà l'estiu de 1811, el 21 de febrer del 1812 el general baró de Beurchmans decidí fortificar Can Puig de la Bellacasa. Els vilatans foren qui aixecaren el "Fort Beurchmans", sovint mal pagats i maltractats pel fort caràcter del general. Pocs anys després, el 10 de març de 1814, les tropes franceses deixaven la vila de Banyoles.

Font i el viver de can Puig. s. XVII-XIX. Font d'obra feta amb blocs de travertí al vessant occidental del turó de can Puig de la Bellacasa. La terrassa superior de la font sembla ser aquella la més antiga, amb una inscripció commemorativa de Miquel Puig de la Bellacasa del 1679 i una segona posterior de 1818. Aquí s'ubica la dèu. Al centre tenia una taula de pedra de molí, avui trencada. A la terrassa inferior hi ha el broc amb pica i abeurador. Es conserven alguns bancs de pedra. L'aigua corria fins a una gran bassa, utilitzada abans com a rentador. Fou la font pertanyent a la família Puig de la Bellacasa, antic llinatge documentat a la vila de Banyoles des del 1300. Joan Puig i Vellusela -segurament familiar de Miquel Puig qui construí o reformà la font de Can Puig el 1679-, consta com un dels pagesos que signà la Concòrdia de les aigües de l'estany el 1685. Probablement en el lloc podria haver existit una font més antiga i anterior a finals del s. XVII.

Can Trull Vell. Ens deixen entrar al jardí. Masia del s. XVII-XVIII, reformada de grans dimensions formada per un conjunt d'edificacions. El cos central és de planta rectangular amb coberta a dos vessants. En la façana oest és meritòria la seva galeria porticada de dos pisos, formada per arcs de mig punt. En el seu extrem hi ha un pou accessible en diversos nivells. En la façana nord hi ha potents contraforts i les restes de la masia precedent: una porta de dovelles desmuntada, les traces de l'antiga coberta i finalment un parament de carreus. La majoria de les obertures del cos central són de llinda de travertí. Un segon edifici de planta rectangular i de tres pisos es troba afegit a la banda de migdia,

amb dues característiques grans obertures d'arc rebaixat. A llevant es troba l'antiga pallissa que mostra la sobreposició de dos arcs d'accés en diferent època. A la façana hi ha un petit balcó central i una creu que corona la coberta.

La masia fou durant molts anys la casa familiar dels empresaris Trull-Coromina, vinculats a Banyoles des del s. XVI com a propietaris del terme o de l'àrea fora muralla de la vila. A l'interior de la masia segurament ja existí un molí fariner, encara que la família Trull ja posseïa un altre molí en un salt del rec Major, prop de l'actual carrer Girona. Precisament en aquest antic "amolinador" Manuel Coromina hi fundà el 1897 la fàbrica de farines, l'origen de l'empresa Agri-Energia. El 1902 es té constància que el Sr. Manuel Coromina va aprofitar el salt d'en Boada, a tocar a Can Trull Vell, per instal·lar-hi una dinamo elèctrica per tal de donar corrent continu a la seva fàbrica de farines. L'edifici era conegut com el Casalot del Salt d'en Boada.